

REALITZACIÓ DE CAMPANYES DE SENSIBILITZACIÓ EN MATÈRIA DE PREVENCIÓ DE LA GENERACIÓ DE RESIDUS. EXEMPLE D'IMPLEMENTACIÓ

Campanyes de sensibilització per a la neteja dels torrents de Valls (Alt Camp)

Descripció

Valls és un municipi de la comarca de l'Alt Camp, del qual n'és la capital. Compta amb una població de 24.954 habitants (IDESCAT, 2023). Al municipi es localitzen tres torrents que el travessen i l'envolten: el torrent de Catllar, el torrent de la Xamora i el torrent del Sant Pou. Aquests conflueixen al sud-oest de la ciutat formant el torrent del Puig, que desemboca al riu Francolí, 3 km al sud de Valls.

Els torrents de Valls són àrees d'elevada importància ecològica, ja que permeten el desenvolupament de vegetació de ribera i alberguen diverses espècies de fauna. A més, ofereixen beneficis per a la població i el medi ambient, actuant com a reguladors tèrmics i d'humitat o articulant-se com a refugi de fauna i font d'aliment per animals salvatges, entre d'altres.

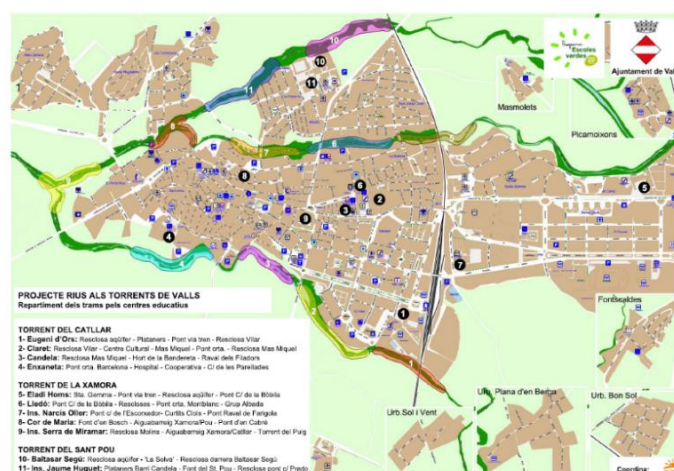

Figura 1. Plànol dels torrents de Valls. Font: Ajuntament de Valls, 2022.

No obstant això, els torrents de Valls presenten diferents impactes causats per l'activitat humana: abocaments incontrolats de residus, vessaments d'aigües residuals, desforestació i degradació de l'entorn, entre d'altres.

En aquest sentit, des del 2015 l'Ajuntament de Valls ha impulsat diferents campanyes de sensibilització relacionades amb la conservació dels espais fluvials del municipi, amb accions per evitar la prevenció de residus als torrents, així com per assegurar el manteniment de la biodiversitat. Les campanyes de prevenció, que es dirigeixen a la població en general, compten amb la implicació dels centres educatius, agents clau en el funcionament d'aquestes.

Concretament, en el marc de la iniciativa "*Let's Clean Up Europe*" (LCUE), l'any 2021 es va impulsar l'acció anomenada "Fem neteja als torrents!" des de l'Àrea de Sostenibilitat del consistori, amb la finalitat de realitzar la **neteja del medi fluvial** del municipi, així com la **reflexió conjunta de la preservació de l'espai públic**. En aquesta edició es van mobilitzar 11 centres educatius de primària i secundària del municipi que formen part del Programa Escoles Verdes¹, per tal de desenvolupar tasques de neteja dels torrents de Valls. Així mateix, a la iniciativa també hi va participar l'entitat sense ànim de lucre "Projecte Torrents"².

Figura 2. Logotips de la campanya "Let's Clean Up Europe" (esquerra) i del Projecte Torrents de Valls (dreta). Font: Agència de Residus de Catalunya i Ajuntament de Valls, 2023.

Durant el transcurs de la campanya, que es realitza de forma anual, els grups d'alumnes participants realitzen diferents sortides on efectuen tasques de neteja i recollida de residus abandonats en una vintena d'espais dels torrents de Valls, distribuïts en diferents dies, franges horàries i zones.

De forma prèvia a la realització de les batudes de neteja per part de l'alumnat, es desenvolupen diferents accions:

1 El Programa Escoles Verdes sorgeix com un compromís de la Generalitat de Catalunya per donar suport a tots els centres educatius de Catalunya que volen innovar, incloure, avançar, sistematitzar i organitzar accions educatives que tinguin la finalitat d'afrontar, des de l'educació, els nous reptes i valors de la sostenibilitat. A data de maig de 2023, un total de 752 escoles catalanes es troben dins el programa d'escoles verdes.

2 En el cas de la ciutat de Valls, al ser envoltada i travessada per un total d'11 km de torrents, el "Projecte Rius" es trasllada a Valls amb el nom "Projecte Torrents".

1. **Reunió informativa amb el professorat:** tasca realitzada anualment dins el marc del seminari d'Escoles Verdes.
2. **Visites prèvies als torrents amb el professorat:** l'objectiu és donar a conèixer el medi al professorat i formar-los en relació a les tasques de neteja.
3. **Desbrossament de la vegetació als accessos:** al tractar-se d'espais naturals, a vegades aquests són inaccessibles. En aquest sentit, s'estableix un contracte de neteja forestal, com a tasca periòdica a realitzar abans de la primavera i abans de la tardor.

Durant la jornada de recollida de residus, els alumnes s'organitzen per grups segons la fracció a recollir: paper-cartró, vidre, envasos lleugers o altres. El professorat s'encarrega de recollir els vidres i objectes punxants, per tal de garantir la seguretat dels alumnes. En aquest sentit, a cada grup se li entreguen bosses amb nanses i sacs de ràfia per a l'emmagatzematge de la fracció assignada, així com guants d'un sol ús (PLA)³ o guants gruixuts, per poder recollir els residus complint amb els criteris de seguretat. Un cop finalitzada l'entrega de material i l'organització de l'alumnat, es proporcionen les instruccions de seguretat, que inclouen la utilització de guants i no recollir residus punxants ni tovallolletes higièniques per motius de salut, entre d'altres.

Figura 3. Tasques de neteja per part de l'alumnat. Font: Ajuntament de Valls, 2021.

³ El PLA (àcid polilàctic) és un termoplàstic biodegradable fabricat a base de materials renovables com el midó de blat de moro, arrels de tapioca o canya de sucre.

Al finalitzar les tasques de neteja dels torrents, l'alumnat s'encarrega de realitzar les següents tasques:

- Agrupar els residus en sacs en funció de la tipologia de residu.
- Pesar cada tipus de residu i anotar-ho a la fitxa de resultats.
- Dipositar els sacs al punt acordat amb els serveis de neteja viària de l'Ajuntament.
- Enviar les fotografies preses durant la neteja a les entitats organitzadores.

Finalment, els resultats obtinguts durant la recollida s'exposen a la comunitat educativa l'últim dia de la campanya a través d'una activitat conjunta de reflexió a la Plaça del Pati (espai cèntric i visible de la ciutat), on s'agrupen tots els residus recollits durant la neteja.

Aquesta dinàmica de reflexió consisteix en un seguit de cartells informatius on es recullen les dades resultants de les neteges, així com l'exposició de diferents residus trobats als torrents de Valls. El pas per l'espai de reflexió mostra la problemàtica dels residus abandonats i la contaminació del medi natural del municipi. A més, l'activitat de reflexió també inclou:

1. Dades i fotografies realitzades durant les neteges.
2. El professorat de cada grup planteja diverses preguntes per fomentar la reflexió:
 - *Quin és el residu més abundant que heu trobat? Quin us ha sorprès més?*
 - *Heu trobat el lloc de la neteja més net o més brut del que esperàveu?*
 - *Per quin motiu creieu que trobem tants residus abandonats?*
 - *Què creieu que hauria de canviar perquè en el futur no hi trobem tants residus?*

Figura 4. Reflexió grupal sobre els residus recollits als torrents de Valls. Font: Ajuntament de Valls, 2021.

- Finalment, els alumnes participen en la confecció d'un mural per a l'exposició conjunta, que roman instal·lada durant diversos dies per a la seva consulta per part de la ciutadania en general.

Figura 5. Alumnat creant l'espai de reflexió, amb dades i fotografies. Font: Ajuntament de Valls, 2021.

Resultats

La iniciativa "Fem neteja als torrents!", impulsada des de l'any 2021 amb caràcter anual, ha permès recuperar al voltant d'1 tona/any de residus abandonats per actes incívics als espais naturals de Valls. Concretament, els resultats obtinguts de la campanya, segregats per tipologia de residus, han estat els següents:

Fracció	2021	2022 ⁴	2023
Envasos lleugers	266,32 kg	-	191,12 Kg
Vidre	141,94 kg	-	192,99 Kg
Paper-cartró	94,09 kg	-	66,0 Kg
Altres	390,48 kg	-	488,99 Kg
Total	892,83 kg	895,00 kg	939,10 Kg

Figura 6. Taula amb els resultats de residus recollits als torrents de Valls. Font: Elaboració pròpia a partir de dades proporcionades per l'Ajuntament de Valls, 2023.

⁴ Tot i haver fet una campanya de neteja dels torrents de Valls l'any 2022, no es disposen de dades oficials referents al pesatge de cada fracció recollida, només es disposa de la dada provisional de kg totals recollits.

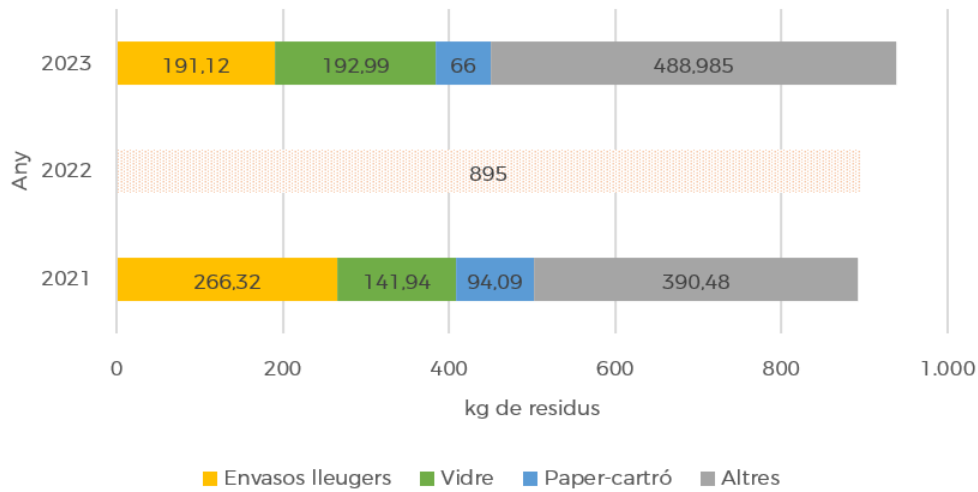

Figura 7. Evolució de la quantitat de residus recollits per tipologia de fracció a les neteges dels torrents de Valls (2021-2023). Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ajuntament de Valls i les Escoles Verdes de Valls, 2023.

Pel que fa a la participació, l'alumnat implicat en la campanya de 2021 va constar d'un total de 35 grups escolars i més de 700 alumnes. L'any 2022, els grups escolars van augmentar fins a 37, i la participació d'alumnes va assolir valors superiors a 800 alumnes, mentre que l'any 2023 es va mantenir en el mateix nombre d'implicats que el 2022.

Per altra banda, les diferents edicions de la campanya s'han celebrat coincidint amb la iniciativa europea *Let's Clean Up Europe*, celebrada durant el mes de maig:

2021	2022	2023
11 al 14 de maig	5 al 8 de maig	5 al 7 de maig

Figura 8. Taula sobre les dates de la campanya "Let's Clean Up Europe". Font: Agència de Residus de Catalunya, 2023.

La valoració per part del consistori és molt positiva, destacant els següents aspectes:

- Gran participació de les escoles, suposant un increment d'alumnes implicats en la segona edició respecte a la primera. S'espera que durant els propers anys es mantingui o augmenti el nombre d'alumnes participants.
- Elevat ressò mediàtic de l'activitat: les publicacions realitzades a les xarxes socials van obtenir una bona rebuda per part dels usuaris.
- Efecte "taca d'oli": fet que la iniciativa s'estén a altres entitats i empreses (per exemple, l'empresa alimentària *Griffith Foods*, la qual va netejar un tram del camí de Vilafranca, recollint un total de 375 kg de residus).

No obstant això, la campanya també ha presentat alguna **incidència** vinculada a crítiques a les xarxes socials: el primer any es van rebre crítiques que apuntaven a la utilització de l'alumnat com a mà d'obra gratuïta i el suposat risc de les neteges. En aquest context, les crítiques no tenen en compte la vessant educativa de l'activitat amb la reflexió conjunta, aspectes que es van solucionar en edicions posteriors.

Bibliografia d'interès

- Fem neteja dels torrents de Valls! *Let's Clean Up Europe*. Webinar "Recursos per Let's Clean Up Europe 2023". <https://www.residusmunicipals.cat/actualitat/289-webinar-n-21-recursos-per-lets-clean-up-europe-2023/>
- Els centres educatius de Valls participen a la iniciativa "Fem neteja als Torrents". <https://www.valls.cat/la-ciutat/noticies/6919-els-centres-educatius-de-valls-participen-a-la-iniciativa-fem-neteja-als-torrents-2>

Més informació

Ajuntament de Valls

Persona de contacte: Conxita Massaguer

Contacte: cmassaguer@valls.cat

**Ajuntament
de Valls**

